

7. april 2022
Sagsnr. 1556-240284
Skr. Mette Marie Dollerup
Tel. 7221 1632, mail mmd@70151000.dk

HjulmandKaptain

Østre Havnegade 12
DK-9100 Aalborg
Tel. + 45 7015 1000
mail@70151000.dk
www.hjulmandkaptain.dk

Advokatpartnerselskab
CVR-nr. 32 33 71 20
Bank 9035 4561456866

NOTAT OM
GRAVENSHOVED KOSTSKOLE
(Undersøgelsens Del 2)

Indhold

1. Sammenfatning og konklusioner	3
2. Notatets genstand og afgrænsning	4
3. Undersøgelsens metode	5
4. Overvejelser vedrørende behandling af personoplysninger (GDPR)	6
5. Generelt om en kommunes ansvar for anbragte børn.....	7
6. Betydningen af ændret lovgivning.....	7
7. Bemærkninger til det modtagne materiale.....	8
7.1 Tidslinje over ejerforhold m. v.	8
7.2 Skolens pædagogiske grundlag	8
7.3 Materialets omfang	10
7.4 Vurdering af materialet	10
8. Forløbet forud for institutionens ophør	14
9. Øvrige observationspunkter	20
9.1 Genplacering efter lukning.....	20
9.2 Tilsyn.....	20
9.3 Børnesager	20
9.4 Korrespondance med tilsynsmyndigheden.....	20
10. Øvrige klagepunkter	21

1. Sammenfatning og konklusioner

De følgende konklusioner bygger alene på skriftligt materiale. En samlet konklusion på de indkomne klager vedrørende Graveshoved vil følge, når de mundtlige udsagn er gennemgået i undersøgelsens Del 3.

Der er ikke i det skriftlige materiale dokumentation for, at Aalborg Kommune i den periode, kommunen selv drev institutionen eller havde personaleansvar for skolens medarbejdere, har modtaget oplysninger om ukorrekt behandling af børnene på Graveshoved. Aalborg Kommune har dog i 2009 modtaget en tilsyneladende anonym henvendelse med klager svarende til hvad der blev anført i 2021. Uanset, at henvendelsen efter sit indhold er anonym, er den besvaret af kommunens skolechef den 3. december 2009. Der er ikke noget i materialet, der tyder på, at der blev iværksat yderligere undersøgelser herefter.

På baggrund af henvendelsens indhold, at der var tale om en enkeltstående henvendelse, og at henvendelsen fremkom mere end 15 år efter lukningen af Graveshoved, anser jeg ikke den manglende opfølgning som kritisabel.

Vurderet ud fra det skriftlige materiale har det været Aalborg Kommunes opfattelse frem til det tidspunkt, hvor Graveshoved blev lukket, at institutionen var velfungerende.

Aalborg Kommune har både ved lukningen af institutionen og tidligere været bekendt med, at der var indskrevet flere børn på Graveshoved end tilladt uden tilsyneladende at tage skridt til at søge dette ændret. Dette er kritisabelt.

Sønderjyllands Amt har som tilsynsmyndighed i perioden 1991 – 1993 udtrykt utilfredshed med Graveshoved, i særlig grad med manglende orientering om indskrivning af børn og har på et

tidspunkt umiddelbart før lukningen af Gravenshoved anført, at man havde indstillet tilsynsvirksomheden. Det kan ikke udledes af materialet, om Aalborg Kommune var bekendt med dette.

Grundlaget for lukningen af Gravenshoved fremgår ikke af materialet, men der er ikke tegn på, at lukningen skyldes de forhold, som nu giver anledning til klager.

Hverken Aalborg Kommune og Sønderjyllands Amt har, vurderet ud fra det modtagne materiale, sørget for journalisering af dokumenter i overensstemmelse med god forvaltningsskik, hvilket er kritisabelt.

Jeg har overvejet, om det er kritisabelt, at Aalborg Kommune ikke skred ind over for det pædagogiske grundlag for driften af Gravenshoved (som nærmere beskrevet nedenfor under punkt 7.2). Det pågældende udsagn er dog udarbejdet kort tid før institutionens lukning, og jeg kan ikke med sikkerhed udlede af materialet, om Aalborg Kommune har været bekendt med dette på et tidligere tidspunkt. Spørgsmålet vil blive behandlet i undersøgelsens Del 3.

2. Notatets genstand og afgrænsning

Notatet er udarbejdet i henhold til aftale med Aalborg Kommune. Forud for arbejdet blev der udarbejdet et kommissorium med en beskrivelse rammerne for arbejdet, herunder hvorledes det sikres bedst muligt, at undersøgelsen er uafhængig til trods for, at Aalborg Kommune afholder udgifterne til undersøgelsen. Kommissoriets definition af uafhængighed er angivet som følger:

Ved uafhængighed af kommunen forstås, at kommunen ikke kan udøve indflydelse på undersøgelsen efter udarbejdelsen af dette kommissorium. Kontakten med kommunen fra undersøger består således i, at kommunen skal levere oplysninger til undersøgelsen på anmodning.

Formålet med dette notat er at beskrive de skriftlige kilder, særligt med henblik på, om der heri er tegn eller indikationer på, at der har fundet overgreb sted på institutionen.

I undersøgelsens Del 1 blev beskrevet forhold vedrørende Aalborg Kommunes muligheder for, på daværende tidspunkt at kompensere borgere, der har opholdt sig på Gravenshoved, forhold omkring forældelse og betydningen af nedlæggelsen af amterne, der på det tidspunkt, hvor Gravenshoved lukkede, var tilsynsmyndighed.

Undersøgelsens Del 3 vil behandle og vurdere de mundtlige udsagn, jeg har modtaget og senere vil modtage vedrørende forholdene på Gravenshoved. Efter aftale med Aalborg Kommune og Politiet indledes denne undersøgelse, når Politiets undersøgelser er afsluttet. Hvis der efter udarbejdelsen af dette notat, fremkommer yderligere materiale, vil dette indgå i undersøgelsens Del 3.

En række mundtlige udsagn er allerede modtaget og vil blive behandlet nærmere i rapporten over undersøgelsens Del 3. De mundtlige udsagn har ikke indgået ved udarbejdelsen af dette notat.

Den endelige konklusion vedrørende Aalborg Kommunen eventuelle fejl og forsømmelser vil derfor først foreligge efter afslutningen af Del 3.

Som angivet i Kommissoriet udtaler jeg mig ikke om, hvorvidt eventuelle fejl og forsømmelser kan være erstatningspådragende for Aalborg Kommune. Under alle omstændigheder bør sådanne vurderinger afvente afslutningen af undersøgelsens Del 3.

3. Undersøgelsens metode

Materiale er søgt fremskaffet fra følgende kilder:

- Aalborg Kommunes arkiv
- Haderslev Kommunes arkiv
- Sønderjyllands Amt
- Socialministeriet
- Børne- og Undervisningsministeriet
- Tinglysningsretten
- Klagerne

Det er oplyst over for mig, at klagerne selv har søgt aktindsigt hos Rigsarkivet, men at der endnu ikke er kommet materiale derfra. Klagerne er via de to oprettede Facebook-grupper opfordret til at indlevere skriftligt materiale, særligt børnesager.

Det er oplyst over for mig, at såvel Aalborg som Haderslev Kommune har oprettet egne arkiver (jfr. Arkivlovens § 7) og således ikke har afleveret til Rigsarkivet.

Det er videre oplyst, at kommunerne ikke er i besiddelse af materiale udover det, der er fremsendt til arkivet eller til undertegnede. Særligt for så vidt angår Aalborg Kommune har jeg modtaget en samlet oversigt over de dokumenter, man er i besiddelse af.

Jeg har gennemgået materialet særligt med henblik på at undersøge, om der er indeholdt oplysninger, der kan understøtte klagerne. Det kunne eksempelvis være skriftlige henvendelser til Aalborg Kommune eller Sønderjyllands Amt eller andre forhold, der kunne belyse, hvorvidt repræsentanter for Aalborg Kommune har været bekendt med de forhold, klagerne har anført. Særligt har jeg undersøgt forløbet i forbindelse med institutionens ophør for at søge oplyst, om dette kan begrundes med forhold, der kan henføres til de indgivne klager.

4. Overvejelser vedrørende behandling af personoplysninger (GDPR)

Jeg vurderer, at jeg har et lovligt behandlingsgrundlag for de behandlede personoplysninger i Persondataforordningens artikel 6 c (behandling er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse), 6 d (behandling er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden persons vitale interesser) og 6 e (led i offentlig myndighedsudøvelse).

Dataminimering er foretaget i videst muligt omfang, således at navne kun indgår, hvor dette er relevant for forståelsen af, fra hvilket beslutningsniveau udsagn stammer.

5. Generelt om en kommunes ansvar for anbragte børn

Det forhold, at et barn er anbragt på en institution – frivilligt eller ved tvang – fritager ikke kommunen for ansvar for, at barnet behandles korrekt.

Dette er seneste fastslået i en udtalelse fra Ombudsmanden den 15. marts 2022 angående pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR), som en institution havde foretaget ved hjælp af en ansat specialkonsulent. Ombudsmanden fastslog generelt, at kommunen havde ansvaret for vurderingerne, uanset om opgaven blev udført på en institution.

Tilsynsopgaven vil normalt være opdelt således, at den anbringende kommune har tilsynsforpligtelsen med personen (det personrettede tilsyn) mens en tilsynsmyndighed (nu Socialtilsynet) har tilsyn med institutionen (virksomhedstilsynet). Bortset fra perioden 1991-1993, hvor Sønderjyllands Amt var tilsynsmyndighed i relation til Graveshoved, har Aalborg Kommune / Nordjyllands Amt haft tilsynsopgaven. Se i øvrigt nedenstående tidslinje i punkt 7.1.

I det omfang, ansatte medarbejdere har behandlet ansatte børn ukorrekt, påhviler ansvaret herfor den pågældendes arbejdsgiver. Som det fremgår af tidslinjen nedenfor, må Aalborg Kommune anses som arbejdsgiver, i hvert fald frem til 1991.

6. Betydningen af ændret lovgivning

Ved vurdering af Aalborg Kommunes medansvar for forholdene på Graveshoved skal det indgå, at lovgrundlaget er ændret på væsentlige punkter siden begyndelsen af 1990-erne.

I 2014 blev reglerne om tilsyn med sociale institutioner således grundlæggende ændret, navnlig derved, at tilsynsopgaven blev overført til fem socialtilsyn. Baggrunden herfor var et ønske om armslængde mellem den kommune, der typisk drev institutionen og den myndighed, der førte tilsyn. Da tilsynet i forhold til Graveshoved har været ført af Sønderjyllands Amt, er det dog næppe manglende armslængde, der kan være årsag til et svigtende tilsyn.

En anden væsentlig ændring ved 2014-reformen er indførelse af den såkaldte kvalitetsmodel i tilsynene og en indførelse af systematiserede tilsynsrapporter. Et sådant materiale findes ikke blandt det, jeg har gennemgået.

Endelig bør det nævnes, at der med indførelse af Offentlighedslovens § 15 med virkning fra 1. januar 2014 er indført pligt til journalisering, hvilken bestemmelse således ikke har været gældende på det tidspunkt, Graveshoved blev drevet. Journaliseringspligten har dog også før den blev lovfæstet været en del af god forvaltningsskik, hvorfor dette forhold ikke har betydning for min kritik af, at journaliseringspligten ikke har været overholdt.

7. Bemærkninger til det modtagne materiale

7.1 Tidslinje over ejerforhold m. v.

Ud fra det foreliggende skriftlige materiale kan opstilles følgende tidslinje over driften af Graveshoved. Tidslinjen er ikke komplet og behæftet med usikkerhed, da materialet ikke er komplet, men indeholder en oversigt over de begivenheder, der er mest centrale for begivenhedsforløbet

- Medio 60'erne: Bygningskomplekset købt af Aalborg Kommune
- Primo 70'erne: Opgaven overgår til Nordjyllands Amt, der fortsætter driften på Graveshoved. Ejerskabet ændres ikke. Amtet betaler udgifterne 100 %. Personalet er fortsat ansat af kommunen.
- 1977: Aalborg Kommunes Skolekommission nedsætter et udvalg vedrørende Graveshoved. Udvalget skal fungere på samme måde som skolekommission og lærerråd ved kommunens øvrige skoler
- 1989: Overvejelser om udvidelse af antal pladser. Angivelse af, at lærerne ikke længere vil acceptere, at institutionen kører med overbelægning
- 1. september 1991: Nordjyllands Amt beslutter sig for at nedlægge institutionen
- 1991-1993: Gentagne forsøg på at etablere en selvejende institution. Foreløbig godkendelse fra Sønderjyllands Amt udløber medio 1992, hvorefter institutionen lukker.

7.2 Skolens pædagogiske grundlag

Forstanderen, der blev ansat i 1972, har flere steder i det skriftlige materiale beskrevet skolens pædagogiske grundlag.

Den mest indgående beskrivelse heraf er fra 1991, skrevet i forbindelse med planerne om at etablere en selvejende institution (citater):

Traditionelt repræsenterer behandlingsinstitutioner for børn og unge (og voksne for den sags skyld) en menneskeopfattelse, der pointerer, at mennesket enten er et produkt af sin fortid, af sine frustrationer (Freud) af sit genetiske udstyr (sin arvemasse) (medicinen) af sine neurofysiologiske muligheder (Piaget) af den rolle det spiller i familien (V. Satir), familiefrustrationer (Salvador Minuchin) af vores dobbeltkommunikation (Laing) o. s. v.

....

Det klassiske eksempel er "idioten" som er et lykkeligt menneske, fordi han kun skal leve op til få talenter. Han har kun få. Heroverfor står vi andre almindelige mennesker med rimeligt mange talenter, talenter som vi svigter hver dag. Vi har problemer. Jo flere talenter, jo flere problemer

Putter vi nu denne menneskeopfattelse over på vores børn vil vi se, at jo mere, de reagerer ud af (adfærdsvanskeligt, kriminelt, aggressivt, tissende i bukserne o. s. v.) jo flere talenter er det udtryk for.

Man kan efter vores mening gå så langt som til at sige, at de børn, som ikke reagerer på deres skolesituation, ikke er helt normale. Eller uden de store talenter.

I hvert fald er det vores erfaring (og tradition) på Graveshoved Kostskole, at eleverne her kan hæves skolemæssigt adskillige år, og at ingen sendes hjem herfra uden garanti for, at de er på niveau pædagogisk og dermed adfærdsmæssigt.

I undersøgelsens Del 3 vil denne beskrivelse af skolens pædagogiske grundlag blive sammenholdt med beretninger fra klagerne.

7.3 Materialets omfang

Som det fremgår af nedenstående oversigt, er der ikke i materialet en fuldstændig beskrivelse af de forhold, der har ført til etableringen / lukningen af Gravenshoved. Der er heller ikke i materialet oplysninger, der nærmere belyser grundlaget for børnenes ophold på Gravenshoved, herunder særligt om opholdet var frivilligt. Disse forhold forventes nærmere belyst i undersøgelsens Del 3.

Nedenstående oversigt over det tidsmæssige forløb i forbindelse med lukningen er derfor ikke nødvendigvis fuldstændig. Særligt mangler materiale forud for, at der i foråret 1991 blev indledt overvejelser om etablering af en forsøgsordning.

Det er min vurdering, at jeg har modtaget alt i forbindelse med klagerne relevant materiale, der findes p.t., men jeg kan også se, at der nødvendigvis må have eksisteret yderligere materiale, navnlig om forløbet forud for beslutningen om lukning af Gravenshoved i foråret 1992. Da beslutningen er truffet af Sønderjyllands Amt, må materialet i hvert fald have været til rådighed forud for beslutningen om lukning. Jeg kan ikke med sikkerhed sige, hvorvidt det materiale, der har ført til lukning, også har været tilgængeligt hos Aalborg Kommune, men vurderet ud fra det samarbejde, der har været i forbindelse med lukningen af Gravenshoved, finder jeg det usandsynligt, at Aalborg Kommune ikke har været bekendt med forløbet forud lukningen.

Jeg finder det ikke sandsynligt, at det har været klager over behandlingen af børnene, der har ført til lukningen og derfor heller ikke, at Aalborg Kommune på denne måde skulle være gjort bekendt med de forhold, klagerne har anført.

Af de grunde jeg har anført ovenfor, finder jeg det ikke overraskende, at jeg ikke har modtaget tilsynsrapporter vedrørende tilsyn på Gravenshoved.

7.4 Vurdering af materialet

Der er ikke i materialet henvendelser med klager til Aalborg Kommune over den måde, børnene er blevet behandlet på. Der er heller andre oplysninger, der bekræfter dette. Materialet må derimod

forstås således, at Aalborg Kommune, i hvert fald frem til den 21. maj 1991, var af den opfattelse, at forholdene på Gravenshoved ikke kunne kritiseres. Jeg hæfter mig særligt ved følgende ord i indstilling af 21. maj 1991 fra Magistratens 3. afdeling (underskrevet af Henning G. Jensen):

*særdeles vellykkede behandlingsforløb,
stor respekt,
skabe selvtillid og selvværd hos børnene,
omsorgsfulde næsten kærlige miljø,*

Der er ikke oplysninger i materialet, der modsiger, at dette var Aalborg Kommunes opfattelse på dette tidspunkt.

Derimod har Sønderjyllands Amt, som tilsynsmyndighed, navnlig ved lukningen af Gravenshoved, udtrykt utilfredshed på en række punkter. Navnlig det forhold, at der er indskrevet borgere i et antal, der oversteg institutionens godkendelse og manglende underretning til tilsynsmyndigheden. Disse forhold betegner Sønderjyllands Amt den 31. juli 1992 som "yderligere graverende" og anfører, at man reelt har indstillet tilsynsvirksomheden i en periode, hvis længde dog ikke fremgår af materialet.

Aalborg Kommune har i hvert fald siden 1989 været bekendt med, at der var indskrevet børn udover det tilladte. Dette fremgår af referat af møde mellem Aalborg Kommune og Nordjyllands Amtskommune, hvori anføres, at antallet af indskrevne *straks* skal nedbringes til det p.t. godkendte.

Det fremgår ikke af materialet, hvornår Sønderjyllands Amt, som tilsynsmyndighed, har underrettet Aalborg kommune om, at der var indskrevet flere børn end tilladt, eller om Aalborg Kommune på anden måde har været gjort bekendt med dette forhold.

Uanset, at Sønderjyllands Amt har udtrykt utilfredshed med institutionen, er der intet i materialet, der tyder på, at det er disse forhold, der har ført til, at godkendelsen for Gravenshoved er blevet inddraget og senere nægtet fornyet under andre regler.

Det forhold, at der ikke eksisterer materiale, udover hvad der er overdraget til arkiv, tyder på, at myndighederne ikke har været opmærksomme på, at en myndigheds journaliseringspligt ikke er opfyldt, blot fordi dokumenterne er overdraget til arkiv, idet reglerne om pligt til at overdrage til arkiv gælder parallelt med journaliseringspligten.

Jeg henviser i den forbindelse til bogen Forvaltningsloven med kommentarer af Niels Fenger, 2. udgave, 2021, side 340:

”Arkivlovens indsichtsregler fungerer parallelt med den øvrige aktindsichtslovgivning, herunder forvaltningslovens regler om partsaktindsigt. Adgangen til partsaktindsigt ændres således ikke ved, at sager, dokumenter mv. afleveres til Statens Arkiver. Omvendt begrænser forvaltningslovens regler ikke adgangen til arkivbeskyttelse. Retten til partsaktindsigt efter forvaltningsloven vil for en række oplysningers vedkommende ikke sjældent være videre end arkivadgangen, i hvert fald i de første årtier efter afleveringen.

Henvendelse om aktindsigt efter forvaltningsloven kan ikke rettes til arkivmyndigheden, men må af denne videresendes til den forvaltningsmyndighed, som skal træffe afgørelse efter reglerne i forvaltningslovens § 16, stk. 1. Rettes der henvendelse til en forvaltningsmyndighed om partsaktindsigt i en sag eller et dokument, der er afleveret til Statens Arkiver, kan myndigheden enten rekvirere den pågældende sag fra Statens Arkiver med henblik på at træffe afgørelse om aktindsigt efter forvaltningsloven eller vejlede den pågældende om muligheden for at søge arkivadgang hos vedkommende arkiv. Sidstnævnte løsningsmodel vil dog ikke kunne anvendes, hvis retten til partsaktindsigt efter forvaltningsloven vil give parten en mere vidtgående adgang til indsigt”

Denne forståelse bekræftes af formuleringen af reglerne om bevaring og kassation af papirarkivalier (nugældende Bekendtgørelse nr. 184 fra 2018 § 5), hvoraf fremgår

Papirarkivalier, som ikke skal bevares i henhold til §§ 2-4 kasseres, når opbevaringspligten efter andre bestemmelser er opfyldt og når de efter myndighedens vurdering ikke længere har retlig eller administrativ betydning

Tilsvarende bestemmelser findes i tidligere bekendtgørelser.

Formuleringen *når opbevaringspligten efter andre bestemmelser er opfyldt* må forstås som en henvisning til journaliseringspligten. Dertil kommer, at det efter min opfattelse er åbenlyst, at dokumenter om grundlaget for institutionens lukning, det førte tilsyn og børnesagerne har retlig betydning for den nuværende sag.

Om journaliseringspligten henviser jeg i øvrigt til følgende:

- Folketingets Ombudsmand (FOB 1997.198):
"Forvaltningsmyndigheder bør af hensyn til reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven om aktindsigt og af hensyn til sikring af bevis sørge for at der i myndighedens sager opbevares kopier af udgående post"
- Sten Bønsing: Almindelig Forvaltningsret, 4. udgave side 156:
Journaliseringspligten gælder kun for dokumenter, der modtages og afsendes af myndigheden samt interne dokumenter i endelig form, herunder i særdeleshed § 13 notater. Herudover journaliseringspligten kun krævet for dokumenter som led i "administrativ sagsbehandling". Dernæst er det et krav, at dokumenterne har "betydning for en sag eller sagsbehandlingen i øvrigt". Herved forstås, at dokumenterne har betydning for sagens indholdsmæssige del eller dokumentations- eller bevisværdi for sagen.
- Bemærkningerne ved fremsættelse af forslag til Offentlighedslovens § 15, der må forstås således, at der ikke tilsigtes en realitetsændring med hensyn til omfanget af journaliseringspligten.

Uanset Offentlighedslovens § 15 ikke var gældende i begyndelsen af 90-erne, er det min vurdering, at den manglende skriftlighed er kritisabel, også vurderet med datidens øjne.

Den foreliggende sag viser betydningen af, at der sker journalisering, idet klagerens muligheder for at dokumentere deres krav / kommunens mulighed for at forholde sig til kravene er begrænset i betydelig grad, når journaliseringspligten ikke er opfyldt.

Konsekvensen af den fulgte praksis om ikke at journalisere dokumenter, som ikke overgives til arkiv, kan illustreres med følgende eksempel:

Borger 1 har fødselsdag den 1. i måneden, hvilket indebærer, at borgerens dokumenter overdrages til arkiv. Borger 2 har fødselsdag den 2. i samme måned. Dennes dokumenter overdrages ikke til arkiv og kan derfor ikke senere gøres til genstand for aktindsigt, hvis dokumenterne er slettet efter overgivelsen til arkiv.

Der er ingen holdepunkter i lovgivningen, praksis eller den forvaltningsretlige litteratur, der understøtter, at Borger 1 og Borger 2 skal behandles forskelligt.

Jeg vurderer, at den beskrevne praksis er årsagen (eller en meget væsentlig årsag) til, at det alene har været muligt at identificere én børnesag, trods efterlysninger. Jeg finder det ikke sandsynligt, at der alene skulle have eksisteret én børnesag, hvorfor jeg må lægge til grund, at andre børnesager er blevet destrueret.

8. Forløbet forud for institutionens ophør

Jeg har gennemgået det modtagne skriftlige materiale, der foreligger om perioden, hvor der blev taget beslutning om lukning af Graveshoved, navnlig med henblik på at undersøge, hvorvidt der i dette materiale var oplysninger der kunne understøtte klagerne.

De vigtigste datoer i forbindelse med lukningen er som det fremgår nedenfor:

- Brev af 3. maj 1991 fra Socialministeriet til Henning G. Jensen, hvor det angives at Socialministeriet vil se velvilligt på en ansøgning om en forsøgsordning. Det fremgår videre, at der skal dispenseres fra Bistandslovens regler om, at der skal foreligge en driftsoverenskomst

med en amtskommune, og at kommunen i så fald skulle påtage sig tilsynet. Det fremgår af brevet, at Henning G. Jensen havde anbefalet dette.

- Foråret 1991:

Forslag fra Magistratens 3. afdeling til Byrådet om at godkende, at Gravenshoved Kostskole videreføres som forsøgsprojekt for perioden 1. august 1991 – 31. juli 1993. Det fremgår af indstillingen, at Nordjyllands Amt med virkning fra 1. august 1991 havde besluttet at ophøre med driften af Gravenshoved Kostskole som observationsskole efter Folkeskolelovens regler. Følgende af interesse for klagesagen fremgår af indstillingen fra Magistratens 3. afdeling, dateret 21. maj 1991 og underskrevet af Henning G. Jensen (citater):

Det kan anføres, at Gravenshoveds hidtidige, særdeles vellykkede behandlingsforløb har skabt stor respekt. Behandlingen af børnene bygger på at skabe selvtillid og selvverd hos børnene igennem de færdigheder og kundskaber, børnene tilegner sig idet omsorgsfulde, næsten "kærlige" miljø, der er skabt af skolen. Børnene skal bidrage og hjælpe til med hverdagens gøremål, og der er et væld af aktiviteter i fritiden.

- 26. juli 1991: Sønderjyllands Amt gav midlertidig godkendelse til Den selvejende institution Gravenshoved Kostskole under Stiftelse som formidlet døgnopholdssted. Godkendelsen var foreløbig og betinget af blandt andet at Socialforvaltningen og de anbringende kommuner fører sædvanligt tilsyn med stedet i overensstemmelse med tilsvarende opholdssteder. Det fremgår ikke af materialet, hvad der var baggrunden for, at godkendelsen skulle udstedes.
- Den 24. marts 1992 besluttede Socialudvalget i Sønderjyllands Amt at meddele afslag på, at Gravenshoved Kostskole kunne godkendes som socialpædagogisk opholdssted, jfr. Bistandslovens § 66. og fastsatte en afviklingsfrist til den 1. august 1992. Udvalgets afgørelse begrundes med de indhentede oplysninger om
 - Personalsituationen
 - Arbejdstids- og aflønningsforhold

- Elevernes dagligdag
- At pædagogerne ikke som fastboende forbliver sammen med børnene
- Antallet af elever
- Omstændighederne omkring madlavning
- Dagligdagspædagogikken

hvilket alt i alt indebærer, at stedet er så institutionslignende, at tilbuddet må opfattes som en institution.

Baggrunden for Amtets afslag på godkendelse uddybes ikke i brevet, dog henvises til Socialministeriets vejledning om døgnophold for børn og unge, hvoraf fremgår at godkendelsen må trækkes tilbage, hvis amtet finder, at forholdene på opholdsstedet ikke er acceptable. Dette kan sammen med det anvendte udtryk *Dagligdagspædagogikken* forstås som en henvisning til nogle af de forhold, der nu har givet anledning til klager, men begrundelserne er ikke yderligere uddybet.

- I referat af møde mellem Nordjyllands Amtskommune og Aalborg Kommune den 1. juli 1992 henvises indledningsvis til besigtigelsestur den 29. juni 1992, foranlediget af, at Sønderjyllands Amtskommune ikke ville godkende kostskolen som opholdssted i henhold til Bistandslovens § 66 efter 1. august 1992.

Under overskriften "Overgangsordning" fremgår blandt andet (citat):

Uanset tidspunktet for godkendelse som kostskole skal der laves en overgangsordning for perioden 1. august 1992 til udgangen af juli 1993.

Antallet af børn på opholdsstedet må straks nedbringes til det p. t. godkendte, det vil sige maksimalt 24 indskrevne.

- Det fremgår af brev af 13. juli 1992 fra Undervisningsminister Bertel Haarder, at Forstanderen den 18. maj 1992 havde ansøgt om dispensation fra den sædvanlige tidsfrist for oprettelse af en fri grundskole, hvilket blev afslået.

Ministeren opfordrede til, at der blev rettet henvendelse til Sønderjyllands Amt med henblik på videreførelse i et år, indtil der kunne opnås tilskud efter friskoleloven.

- Sønderjyllands Amt har i brev af 31. juli 1992 til Graveshoved Kostskole anført blandt andet (citater)

Som tilsynsmyndighed finder Sønderjyllands Amt det uforsvarligt, at Graveshoved Kostskole endnu ikke den 30. juli 1992 har oplyst, hvorledes der forholdes med anbragte børn og unge, endsiige at skolen har taget kontakt med Sønderjyllands Amt for at drøfte situationen.

Yderligere graverende er det, at Nordjyllands Amt og Aalborg Kommune har konstateret, at der for tiden er indskrevet flere end de hidtil normerede 24 elever.

Afslutningsvis i brevet noteres det,

- at det var oplyst over Amtet, at man ønskede at indbringe Amtets afslag på godkendelse for Ombudsmanden, hvilket ikke er sket.
- at man har søgt Christiansfeld Kommune om godkendelse som institution efter § 96 uden at der er sket yderligere.
- at man har søgt Undervisningsministeriets godkendelse som kostskole, hvilken ansøgning ikke er imødekommet for det kommende skoleår.

- I brev af 3. august 1992 bekræftede Henning G. Jensen, at Aalborg Kommune ville bistå Christiansfeld Kommune med at føre tilsyn med et opholdssted i henhold til Bistandslovens § 66 fra 1. januar 1993.
- Af notat, dateret 5. august 1992 fra Sønderjyllands Amt fremgår, at Socialudvalget den 24. marts 1992 har meddelt afslag på skolens anmodning om godkendelse som socialpædagogisk opholdssted. I notatet refereres sagsforløbet forud for beslutningen navnlig med henblik på, at stedet kunne fortsætte.
- 17. august 1992 blev der i forbindelse med afviklingen af Gravenshoved i 1992 afholdt et møde med deltagelse af repræsentanter for Nordjyllands Amt, Aalborg Kommune, Christiansfeld Kommune og Sønderjyllands Amt.

I mødereferatet konstateres, at det formelle grundlag for anbringelse på Gravenshoved ikke længere er til stede, da godkendelsen udløb den 1. august 1992 og ikke er blevet forlænget. Af referatet fremgår endvidere blandt andet (citater):

Sønderjyllands Amt konstaterer at vi som tilsynsmyndighed ikke er blevet orienteret månedligt om indskrevne børn på Gravenshoved. Sønderjyllands Amt har ikke ført et egentligt tilsyn med Gravenshoved, idet undersøgelsesarbejdet har strakt sig frem til marts 1992, hvor der efter marts beslutningen om afvikling i så få måneder ikke har været varetaget en tilsynsforpligtelse, men afventet, hvorledes stedet ville gribe afviklingen an.

Det fremgår ikke af referatet, i hvilken periode, Sønderjyllands Amt "ikke har ført et egentligt tilsyn med Gravenshoved" eller om de visiterende kommuner har været orienteret om det manglende tilsyn.

- Den 20. august 1992 skrev vicedirektør Niels Tikjøb Olsen, Aalborg Kommune til Amtssocialudvalgsformand Orla Hav, Nordjyllands Amt blandt andet (citater):

På den baggrund forventer jeg, at Sønderjyllands Amtskommune godkender opholdsstedet, således at de 10 af de 12 Aalborg-børn, der p. t. er på Kostskolen, kan forblive på stedet.

- Ved brev samme dag til Sønderjyllands Amt gør Niels Tikjøb Olsen opmærksom på, at Aalborg Kommune er uden skyld i, at der efter 1. august 1992 ikke var et fortsat grundlag for refusion, hvorfor kommunen mente sig berettiget til refusion i en rimelig afviklingsperiode.
- I brev af 24. august 1992 fra Sønderjyllands Amt angives, at Graveshoved Kostskole ikke har opfyldt sin forpligtelse til at orientere Amtet som tilsynsmyndighed om anbringelsen
- Brev af 26. august 1992 fra Forstanderen til Aalborg kommune, med følgende indhold (citat):

Efter moden overvejelse kan vi ikke overskue at drive Graveshoved Kostskole videre for egne midler (betale husleje af egen lomme) ind i en usikker fremtid.

Vi har jo ingen garantier for, at tingene falder på plads næste år, kun et tilsagn fra Undervisningsministeren. Samtidig ved vi, at Sønderjyllands Amt, Nordjyllands Amt og Christiansfeld Kommune er kørt trætte i os. Selv Aalborg Kommune klarer ikke meget længere fløjtonen om Graveshoved Kostskole.

- Den 15. september 1992 blev der indsendt ansøgning til Haderslev Kommune om godkendelse af Dannevirkeskolen i medfør af Bistandslovens § 66.
- Internt notat af 23. november 1992, fra Magistraten angiver, at Graveshoved udbydes til salg for vurderingsprisen (4,2 mil.). Kan dette ikke gennemføres, vil Røde Kors leje bygningen. Møde med Direktoratet for udlændinge har fundet sted ultimo marts 1993.

9. Øvrige observationspunkter

Følgende oplysninger bør efter min mening indgå i bedømmelsen af, i hvilket omfang Aalborg Kommune har begået fejl eller forsømmelser i forbindelse med anbringelse af børn på Graveshoved:

9.1 Genplacering efter lukning

Der er et omfattende materiale om, hvordan børnene blev genplaceret efter lukningen af Graveshoved. Der er i den forbindelse sket en individuel vurdering af det enkelte barn med henblik på hjemgivelse, alternativ overførsel til en anden institution. Jeg finder ikke, at der foreligger kritisable forhold i den forbindelse.

9.2 Tilsyn

Der er ikke i materialet rapporter om tilsyn, der har været foretaget på institutionen eller statusrapporter fra børnenes tilbagekomst fra Graveshoved. I det omfang, dette betyder, at tilsyn ikke har fundet sted, er dette kritisabelt.

9.3 Børnesager

Der er kun modtaget én børnesag, der kan belyse baggrunden for, at børnene befandt sig på Graveshoved.

Det kan skyldes, at anbringelserne har været frivillige, men jeg vurderer det ikke som sandsynligt, at alle børnene har været anbragt frivilligt. Under denne forudsætning anser jeg det som kritisabelt, at der ikke foreligger et skriftligt grundlag, der kan belyse baggrunden for opholdet.

9.4 Korrespondance med tilsynsmyndigheden

Som det fremgår ovenfor, har Sønderjyllands Amt på tidspunktet umiddelbart forud for lukningen af Graveshoved givet udtryk for betydelig utilfredshed med institutionen. Der er ingen korrespondance i materialet, der viser, at Aalborg Kommune er underrettet om dette, udover hvad jeg har anført ovenfor.

10. Øvrige klagepunkter

Der er ikke i materialet oplysninger, der kan be- eller afkræfte oplysninger fra klagerne om, at disse fik inddraget lommepenge.

Der er ikke i materialet oplysninger, der kan be- eller afkræfte oplysninger fra klagerne over, at disse ikke modtog tandbehandling eller andre nødvendige sundhedsydelser under opholdet.

Der er ikke i materialet oplysninger, der be- eller afkræfter oplysninger fra klagerne om, at nogle af disse arbejdede på Forstanderens private gård.

Aalborg, den 7. april 2022

Niels Vase

Advokat (H), Partner